

**higher education
& training**

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIENRIGLYN

NASIONALE SERTIFIKAAT

ENTREPRENEURSKAP EN ONDERNEMINGSBESTUUR N5
(Tweede vraestel)

6 Oktober 2020

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 9 bladsye.

AFDELING B**VRAAG 2**

- 2.1 2.1.1 • Bestuur✓
 Beter bestuurstyl, spesifieke vaardighede en beter werksverhouding met vakboinde en werknemers sal produktiwiteit verbeter✓✓
 Bv. belegging in werknemers deur belonings en bevorderings.✓
- 2.1.2 • Grondstowwe✓
 Grondstowwe van gehalte sal die verwerking van die finale produkte verbeter en produktiwiteit verhoog✓✓
 Bv. Meubels van goeie gehalte kan uit hout van goeie gehalte vervaardig word✓
- 2.1.3 • Werknemers✓
 Produktiwiteit sal hoog wees indien werknemers
 – goed opgelei is✓✓
 – gemotiveerd is
 Bv. die vermyding van arbeidsgeskille✓
- 2.1.4 • Marktoestande✓
 – Die mededingingsvlak kan ondernemings in dieselfde bedryf dwing om beter en innoverende maniere te soek om sake te doen✓✓
 – Regeringsingryping kan ook tot hoër produktiwiteit bydra, bv. die plaaslike tekstielbedryf.✓
- 2.1.5 • Bedrywighede✓
 Om produktiwiteit te verhoog moet ondernemings deurgaans nuwe bedryfsmetodes ondersoek✓✓
 – Bv. behoorlike opsteltyd van toerusting✓
 – Behoorlike onderhoud
 – Gebruik van tegnologie en toerusting
- (5 × 4) (20)
- 2.2 • Die produkte of dienste wat aangebied word moet van goeie gehalte wees.
 • Die onderneming moet 'n sterk moraliteitskode handhaaf.
 • Die onderneming moet teenoor alle belanghebbers regverdig wees – in die kort en lang termyn.
 • Die produk en die voordele daarvan moet wees soos dit geadverteer is.
 • Die prys moet die gehalte van die produk reflekteer.
 • Gekwalifiseerde mense moet in diens geneem word.
 • Die onderneming moet aan wetgewing voldoen.
 • Die onderneming moet aan bedryfsregulasies voldoen.
- (3 × 2) (6)

- 2.3 Groepdinamika is wanneer 'n groep uit individue saamgestel word wat verskillende rolle vervul. Dit is belangrik dat individue in 'n groep saamwerk, anders sal argumente en rusies ontstaan.✓✓

Die positiewe impak:

- Dit sal tot verdraagsaamheid lei✓✓
 - Die deel van hulpbronne sal aangemoedig word✓✓
 - 'n Omgewing waar mense mekaar respekteer sal geskep word✓✓
 - Behoorlike kommunikasiekanale sal gevestig word✓✓
- (5 × 2) (10)

- 2.4
- Om oor tegniese vaardighede te beskik is om 'n kenner in jou veld te wees. Die persoon wat die werk self kan doen.
 - Die volgende tegniese vaardighede word in die klerebedryf vereis:
 - Kennis van verskillende materiale
 - Chemikalieë en produksiekanale
 - Bedryfsvermoë
 - Kleurvermoë
- (Any 2 × 1) (2)

- 2.5 Posisiemag is mag wat deur wettige prosesse bekom is.✓✓
Dwingende en beloningsmag✓

Ondergeskikte mag is mag wat deur 'n kollektiewe proses verkry is. Dit is op ondergeskiktes se vermoë gegrond om hulself as groep te organiseer en hul arbeid aan te bied.✓✓

Byvoorbeeld, vakbonde ✓

(2 punte vir verduideliking of definisie en 1 punt vir voorbeeld) (6)

- 2.6
- Gewoontes is konsekwente en dikwels onbewuste gedragspatrone wat individue se karakter uitbeeld en hul doeltreffendheid bepaal.
 - Die bestuur moet 'n bewustheidsprogram onder die betrokke personeel daarstel sodat hulle presies weet wat hulle doen en waarom hulle dit doen.
 - Die bestuur moet hulle help om die gewoonte af te leer.
 - Die bestuur moet hulle finansiële help om die probleem te oorkom.
 - Indien moontlik, moet die bestuur voorligting van buite die skool verskaf.
 - Personeel moet ondersteun en gemotiveer word om hul gewoontes te verander.
 - 'n Ondersteuningsgroep kan geskep word.
- (Enige 3 × 2) (6)

[50]

VRAAG 3**3.1 Ontwikkeling-en-Opleidingsprogram (Vyf dae)✓****Datum:** (enige datum)✓**Venue:** Raadsaal (enige venue)✓**Dag een**

- Registrasie van deelnemers
- Bekendstelling van gaste deur Me Tshaka (Mensehulpbrondepartement)
- Besluitnemingsvaardighede deur Dr Moleme (Department van Onderwys)✓

Dag twee

- Kennis van die sakewêreld deur Me Molefe (Voorsitter: Suid-Afrikaanse Sakewêreld)✓
- Regeringsbeleide✓

Dag drie

- Dienskontrakte✓
- Wette oor arbeidsverhoudinge deur Mnr Brown (Departement van Arbeid)

Dag vier

- Interpersoonlike vaardighede ✓
- Finansiële rekordhouding deur Me Ntako (Besigheid Suid-Afrika)✓

Dag vyf

- Spesifieke individuele behoeftes✓
- Algemene kennis
- Omgewingsaangeleenthede
(Enige verwante ontwikkelings-en-opleidingsbehoefte met die verantwoordlike persoon se naam)

(10)

- 3.2
- Stap 1: Aanvanklike onderhoud – telefoon- of persoonlike navrae deur aansoekers/aansoek✓
- Stap 2: Aansoekvorm – verkry persoonlike inligting oor die kandidaat✓
- Stap 3: Die onderhoud – direkte kontak met die aansoeker en aanwysings na die kollege✓
- Stap 4: Toetse – toets vaardighede, byvoorbeeld opstel van teenwoordigheidsregisters van leerders✓
- Stap 5: Goedkeuring – deur 'n kenner in die veld ✓
- Stap 6: Fisiese ondersoek – fisiese ondersoek, bv. hand-oog-koördinasietoets ✓
- Stap 7: Induksie – Bekendstelling van die personeel en die organisasie, verduideliking van die posbeskrywing✓

(7)

- 3.3 3.3.1 $R25\,000 \times 12 \text{ maande} = R300\,000✓$
- $296\,541 - 300\,000 = R61\,910 + 31\% \text{ van } 3459✓$
- $= R61\,910 + 1072,29✓$
- $= R62\,982,29✓$
- Minus: Primêre korting $(13\,500)✓$
- Belasting betaalbaar $= R49\,482,29✓$ (6)
- 3.3.2 $296\,541 - 365\,000 = R61\,910 + 31\% \text{ van } 68\,459✓$
- $= R61\,910 + 21\,222,29✓$
- $= R83\,132,29✓$
- Minus : Primêre korting $(13\,500)✓$
- Bykomende korting $(7\,047)✓$
- Belasting betaalbaar $= R62\,225,29✓$ (6)
- 3.3.3 $188\,001 - 195\,000 = R34\,178 + 26\% \text{ van } 7\,000✓$
- $= R34\,178 + 1\,820✓$
- $= R35\,998✓$
- Minus: Primêre korting $(13\,500)✓$
- Bykomende korting $(7\,047)✓$
- Tersiêre korting $(6\,050)✓$
- Belasting betaalbaar $= R9\,041✓$ (7)
- 3.4 3.4.1 Die kern van enige kredietbeleid is om 'n mededingingsvoordeel in die mark en klante se lojaliteit deur afhanklikheid te verkry. (2)
- 3.4.2 • Kredietperiode✓ (redelike tydperk)✓
- Kredietstandaard✓ (betroubaar, grootte van die rekening, finansiële vermoë en kredietstandaard)✓
- Invorderingsbeleid✓ (inligting en invorderingsmetode)✓
- Afslag✓ (redelike aansporing) ✓ (4 × (8)
- 2)
- 3.4.3 • Grond en geboue
- Voertuie
- Meubels (tafels en stoele) (4)

- Toerusting (stowe, kabinette)
2)

(2 ×

[50]

VRAAG 4

4.1 4.1.1

	LYFROOM	HANDEROOM
Verkoopprijs	R60,00	R35,00
Kosprijs	R35,00	R20,00
Bruto wins	✓R25,00	✓R15,00
Bruto winspersentasie	Lyfroom	Handerom
	$25/60 \times 100 \checkmark =$ 41,67%✓	$15/60 \times 100 \checkmark =$ 25%✓

(6)

4.1.2

Produk	Verkoopsentasie	Bruto winspersentasie	Geweegde gemiddelde bruto winspersentasie (GGBW)
Lyfroom	✓70%	✓41,67	✓29,17
Handerom	✓30%	✓25%	✓7,50
			✓✓36,67%

(8)

4.1.3 $\frac{\text{Vaste koste} \times 100 \checkmark}{\text{GGBW}}$

$$\frac{15\,000 \checkmark \times 100}{36,67 \checkmark}$$

R40 905,37✓✓

(5)

4.1.4 $\frac{\text{Vaste koste} + \text{wins} \times 100 \checkmark}{\text{GGBW}}$

$$\frac{15\,000 \checkmark + 5\,000 \checkmark \times 100}{36,67 \checkmark}$$

$$\frac{20\,000 \times 10}{36,67}$$

R54 540,50✓✓

(7)

- 4.2 4.2.1 • Dit verskaf riglyne oor hoe werknemers en werkgewers mekaar in die werkplek moet hanteer.
• Dit doel is om demokrasie in die werkplek te bevorder.
• Dit verbeter doeltreffende bedinging.
• Dit bou verhoudings tussen werkgewers en werknemers.
(Enige 3 × 1)
- 4.2.2 Die Wet help POBI se bestuur om die minimum werkstoestande van elke werknemer te bepaal.✓ Dit bepaal werksure, jaarlikse verlof, kraamverlof,✓ minimum lone en regulasies oor siekverlof.✓
- 4.2.3 • Dit maak daarvoor voorsiening dat werkers en hul afhanklikes vir 'n verlies aan inkomste vergoed word indien hulle as gevolg 'n ongeluk by die werkplek ongeskik word of selfs sterf. ✓✓
• Dit is 'n tipe versekering vir werkers.✓
- 4.2.4 • Verseker dat werknemers tot die fonds bydra.
• Verseker dat werkgewers tot die fonds bydra.
• Wanneer 'n werknemer sy/haar werk verloor, ontvang hy/sy kompensasie by die fonds.
• Fondse is slegs aan werklose werknemers beskikbaar wat tot die fonds bygedra het.
(Enige 3 × 1)
(4 × 3) (12)
- 4.3 • Help jong leerders met hul klaswerk.
• Skenk ou boeke aan die gemeenskap.
• Reël sake-uitstallings.
• Help opkomende jong entrepreneurs met sakeplanne of idees.
• Help bestaande ondernemings in die gemeenskap met sake-inligting en vaardighede.
• Help ondernemings met netwerkgeleenthede.
• Help plaaslike ondernemings met finansiële vaardighede – bv. boekhouding.
• Reël werkswinkels.
• Skep bewustheid oor die belangrikheid van onderwys. (Enige 6 × 2)
(12)
[50]

VRAAG 5

- 5.1 Die volgende behoort ingesluit te word:
Wat die onderneming behels
Watter produkte en dienste aangebied word✓✓
Wat die onderneming wil bereik ✓✓
Op wie die produkte gemik is✓✓

(8)

Hoe die onderneming werk – (metodes wat gebruik word) ✓✓

Slegs as voorbeeld: Noag se missieverklaring is om gemeenskappe met kennis, vaardighede, strategieë en selfvertroue te bemagtig om vir hul wees- en wondbare kinders te sorg deur arke te bou. (4 × 2)

- 5.2
- Beklemtoon die positiewe aspekte van die toekenning.
 - Terugvoering behoort op die kriteria wat gebruik is te fokus.
 - Gee onmiddellik terugvoering.
 - Erken die positiewe waarde van dié wat nie toekennings ontvang het nie.
 - Bepaal spesifieke optrede wat ander werknemers sal help.
 - Erken alle werknemers se bydraes.
 - Erken alle werknemers se bydraes in die uitbouing van die organisasie gemaak het. (Enige 5 × 2) (10)
- 5.3
- Voordele
- Ontwikkel kundigheid
 - Verhoogde produktiwiteit
 - Verbeterde gehalte
- Nadele
- Verveling
 - Eentonige roetine
 - Moeilik om werker te vervang (6)
- 5.4
- Prysbepaling ✓✓
- Verseker dat verskaffers se pryse mededingend is
 - Verminder bokoste
 - Verkry skaalbesparings
- Verbeter klantedienste en waarborges ✓✓
- Reklame en promosies moet aan klante se behoeftes voldoen ✓✓
 - Verbetering van produkte en dienste
 - Produktdifferensiasie
 - Plaasvervangers vir goedere en dienste (6)
- 5.5
- Verkope in eenhede: 1 500 ✓
- Verkoopprys per eenheid: R350 ✓
- Totale verkope: 1 500 × 350 = R525 000 ✓✓ (4)
- 5.6
- 5.6.1 Naam
- Nuwe Spyseniering ✓✓
 - Toekoms Spyseniering
 - Alles-in-een Spyseniering
- (Enige voorstel)
- Maklik om te identifiseer ✓✓ (4)

ENTREPRENEURSKAP EN ONDERNEMINGSBESTUUR N5
(Tweede vraestel)

- Maklik om te sê
- Maklik om te onthou
- Van toepassing op die onderneming (toepaslike motivering)
(2 punte vir enige naam en 2 punte vir rede) (Enige 2 × 2)

- 5.6.2
- Proaktief – sy het die inisiatief geneem om te gaan studeer
 - Bepaal haar prioriteite – stel onderwys eerste
 - Werk met 'n doel voor oë – sy het 'n positiewe missieverklaring ontwikkel
 - Persoonlike motivering – sy beskou haarself as 'n bate
- (Enige 3 × 2) (6)
- 5.6.3
- Prysbeoordelingsstruktuur – afslag, betalingsmetodes en mededingendheid
 - Aflewering – betyds en op kort kennisgewing
 - Gehalte – goeie gehalte
 - Doeltreffendheid van die verskaffer se diens
- (Any 3 × 2) (6)
- [50]**

TOTAAL AFDELING B: 150
GROOTTOTAAL: 200